

УДК 339.944

М. Ю. Поворозник,
доктор філософії, докторант кафедри міжнародного обліку та аудиту,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6345-4777>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.4.85

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБМІНУ

М. Povoroznyk,
PhD in Economics, Doctoral student of the Department of International Accounting
and Auditing, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

INTELLECTUAL PROPERTY IN THE CONDITIONS OF INTERNATIONAL INSTITUTIONALIZATION OF TECHNOLOGICAL EXCHANGE

У статті досліджено місце інтелектуальної власності в умовах міжнародної інституціоналізації технологічного обміну. Актуалізовано, що правовою охороною охоплені на сьогодні ті об'єкти інтелектуальної власності, котрі забезпечують найвищий приріст продуктивності суспільної праці та забезпечують високу динаміку глобального інноваційного поступу. Підтверджено, що за умов системних техноглобалізаційних трансформацій міжнародного науково-технологічного обміну щорічні втрати держав та бізнес-сектору від нена належного захисту прав інтелектуальної власності оцінюються сотнями мільярдів доларів США. Доведено, що чинні на сьогодні багатосторонні міжнародні договори у сфері захисту інтелектуальної власності, з одного боку, унормовують на глобальному рівні міжнародні системи та стандарти охорони різних її об'єктів, а з другого — інституціоналізують міжнародні класифікації інтелектуальної власності та виконують допоміжні функції у її захисті.

The article describes the place of intellectual property in the context of international institutionalization of technological exchange. It is emphasized that legal protection currently covers those intellectual property objects that provide the highest increase in the productivity of social labor and ensure high dynamics of global innovative progress. It is proven that under the conditions of systemic techno-globalization transformations of international scientific and technological exchange, annual losses of states and the business sector from improper protection of intellectual property rights are estimated at hundreds of billions of US dollars. It is confirmed that in the last decade, a deep structural modernization of global production has taken place towards an ever-increasing intensification of international trade in knowledge and scientific ideas, as well as an increase in the scale of cross-border movement of intangible assets such as technological knowledge, software and know-how. A comprehensive analysis and assessment of the effectiveness of existing national systems for the protection of intellectual property rights gives grounds to assert the highest level of their development in the leading countries of global innovative progress. It is proven that all currently valid multilateral international treaties in the field of intellectual property protection, on the one hand, regulate international systems and standards for the protection of various objects at the global level, and on the other hand, institutionalize international classifications of intellectual property and perform auxiliary functions in its protection. The achievement of maximum supranational regulation of the system of protection of industrial property, copyright and related rights on the basis of the synergistic action of relevant

international agreements throughout the world, their unification into a single global system of protection of intellectual property rights, as well as a significant simplification of all economic transactions related to the market circulation of the results of intellectual and creative activity is confirmed.

Ключові слова: інтелектуальна власність, об'єкт інтелектуальної власності, техноглобалізм, захист прав інтелектуальної власності, патентна система.

Key words: intellectual property, intellectual property object, technoglobalism, protection of intellectual property rights, patent system.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Упродовж останніх десятиліть потужною рушійною силою нарощування масштабів і системної диверсифікації міжнародного науково-технологічного обміну є динамічна і всеохоплююча інтернаціоналізація ДіР усіх суб'єктів глобальних інноваційних процесів. Вона об'єктивно вимагає суттєвого посилення правового захисту прав інтелектуальної власності (ІВ) як одного з головних механізмів динамізації конкурентного розвитку держав і регіонів, стратегічного пріоритету розбудови ефективної інституційно-регуляторної конфігурації міжнародного науково-технологічного обміну та забезпечення безбар'єрного транскордонного руху результатів інноваційної діяльності у глобальних координатах. Як свідчить світовий досвід, правовою охороною охоплені на сьогодні ті об'єкти інтелектуальної власності, котрі забезпечують найвищий приріст продуктивності суспільної праці та забезпечують високу динаміку глобального інноваційного поступу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання формування та функціонування ринку інноваційно-інтелектуальних технологій досліджувалися в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, серед яких: Г. Андрощук, А. Антонюк, К. Бояринова, А. Грабченко, С. Грицуленко, С. Гордієнко, Д. Дудко, О. Захаркін, І. Каленюк, Т. Кальченко, С. Ілляшенко, П. Перерва, Ю. Полякова, Е. Смирнов, В. Столярчук та інші.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Водночас необхідно подальше дослідження діяльності інститутів, що регулюють глобальний ринок інтелектуальної власності та формують його суб'єктно-об'єктну й регіональну структуру.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Формулювання цілей статті (постановка завдання) є аналіз ролі інтелектуальної власності в умовах міжнародної інституціоналізації технологічного обміну.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інноваційні чинники відіграють ключову роль у сучасних моделях економічного розвитку країн та забезпеченні їхньої міжнародної конкурентоспроможності. Особливе значення серед цих чинників має здатність держав створювати високотехнологічні товари та об'єкти інтелектуальної власності.

Ринок об'єктів інтелектуальної власності займає унікальне місце серед сегментів світового ринку, оскільки тут об'єктами купівлі-продажу є не звичайні товари чи послуги, а науково-технічні знання. Ці знання є результатом інноваційних розробок, досліджень, проектної та конструкторської діяльності, а також досвіду їх практичного застосування. Вони оформлені у вигляді охоронних документів, таких як патенти, ліцензії, промислові зразки, наукові звіти, торговельні секрети тощо. Таким чином, цей ринок виступає основою для інтернаціоналізації інтелектуального виробництва та глобального розподілу інтелектуальної праці. Достатньо сказати, що тільки упродовж 2005—2022 рр. світовий вартісний обсяг транскордонних платежів за експорт та імпорт інтелектуальної власності зріс з 361 млрд до понад 1 трлн дол. США у рік, подвоївшись порівняно з 2010 р. та демонструючи середньорічний темп приросту даного показника на рівні 6,5% за вказаний період (рис. 1).

У результаті сума платежів, здійснених економічними суб'єктами різної національної належності за об'єкти інтелектуальної власності, досягла на кінець періоду 7,5% загального вартісного обсягу міжнародної торгівлі комерційними послугами [1]. Даний тренд, на нашу думку, з усією очевидністю підтверджує глибоку структурну модер-

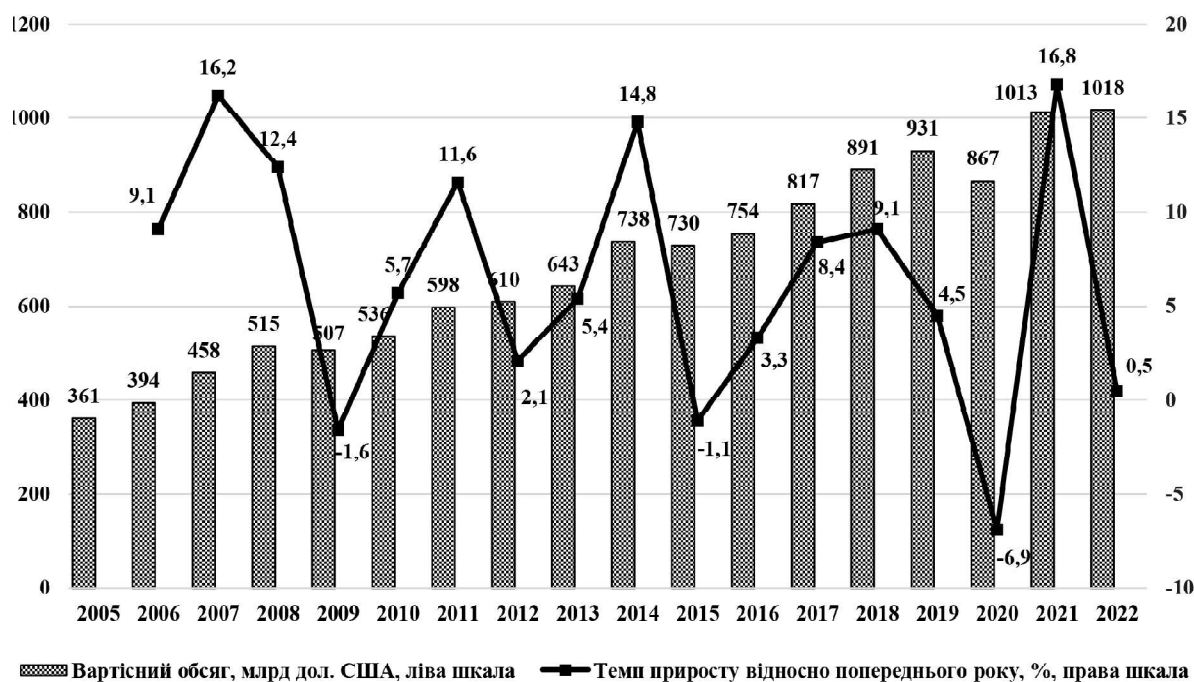

Рис. 1. Світовий вартісний обсяг транскордонних платежів за експорт та імпорт інтелектуальної власності у період 2005–2022 рр., млрд дол. США

Джерело: розраховано і побудовано автором за даними [1].

нізацію в останнє десятиліття глобального виробництва у бік дедалі більшої інтенсифікації міжнародної торгівлі знаннями і науковими ідеями, а також нарощування масштабів транскордонного руху нематеріальних активів на кшталт технологічних знань, програмного забезпечення та ноу-хау.

Не випадково, за умов системних техноглобалізаційних трансформацій міжнародного науково-технологічного обміну щорічні втрати держав та бізнес-сектору від неналежного захисту прав інтелектуальної власності оцінюються сотнями мільярдів доларів США. Так, згідно експертних оцінок консалтингової компанії NERA Economic Consulting та Центру глобальної інноваційної політики (англ. — Global Innovation Policy Center — GIPC), світова комерційна вартість піратського цифрового кіноконенту становить нині близько 285,7 млрд дол. США, а піратського цифрового телебачення — 280,5 млрд, що справляє у край негативний вплив на структурну динаміку світового інноваційного розвитку. Своєю чергою, дослідження Університету Карнегі-Меллона підтверджує той факт, що за умов усунення піратського цифрового кіноконенту касові збори у Сполучених Штатах Америки та Канаді зросли б на 14-15%, що становить у вартісних показниках понад 1,5 млрд дол. США у рік. Водночас у 2020 р. при майже 76% відвідуваннях канадцями сайтів з метою онлайн-піратства використовувались потокові сайти та сайти кіберлокерів (хостів), здатні імітувати зовнішній ви-

гляд законних поточкових служб для канадців, котрі шукають преміум-контент англійською та французькою мовами [2, с. 120, 121].

Окремої уваги у контексті оцінки щорічних втрат держав та бізнес-сектору від неналежного захисту прав інтелектуальної власності заслуговують також досягнуті на сьогодні масштаби виробництва фальсифікованої продукції. Її питома вага становить 3,3% загального вартісного обсягу світової торгівлі (або 464 млрд дол. США у 2019 р.) та з року в рік демонструє неухильне зростання. Більше того, згідно експертних даних Комісії з інтелектуальної власності Європейського Союзу, на контрафактну продукцію припадає нині майже 7% імпорتنих товарних поставок у держави даного інтеграційного угруповання, що оцінюється у понад 120 млрд євро у рік. При цьому близько 90% конфіскованих митницями різних держав світу контрафактних товарів припадає на експортні поставки Китаю, Гонконгу, Туреччини, Сінгапуру та Об'єднаних Арабських Еміратів [3, с. 13, 14].

Про усвідомлення на найвищому державному рівні загроз неналежного захисту прав ІВ є, зокрема, той факт, що згідно даних Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), вже на початку 2020 р. національні стратегії у сфері захисту прав ІВ реалізовували 64 найменш розвинутих держав світу і країн, що розвиваються, а також 29 держав з перехідною економікою [4, с. 72]. Окрім того, за 2020 р. було зафіксовано

45 приєднань і ратифікацій договорів ВОІВ її державами-членами, а також набули чинності Пекінський договір щодо аудіовізуальних виконань і Женевський акт Лісабонської угоди про найменування місць походження та географічні зазначення [5, с. 2]. Своєю чергою, у Річному звіті інтелектуальної власності Конгресу Сполучених Штатів Америки за 2020 р. наголошувалось на нагальній необхідності максимальної концентрації зусиль Офісу Координатора з питань захисту прав інтелектуальної власності цієї держави на питаннях щодо розроблення й імплементації ефективної політики у даній сфері, суворого дотримання торговельних законів та зміцнення кіберінфраструктури, всебічної підтримки добре оплачуваних робочих місць, мистецтва, науки та технологій, а також забезпечення ефективного захисту інтелектуальної власності всередині США та за кордоном з метою "покладення краю крадіжці інтелектуальної власності, прискорення зростання та збереження конкурентоспроможності США у все більш глобальній і технологічно керованій економіці" [6, с. 2].

Характеризуючи досягнуті світовою спільнотою успіхи у царині захисту прав інтелектуальної власності, слід відзначити насамперед чітке виокремлення у сучасній господарській практиці трьох її рівнів — глобального, регіонального та національного. Вони принципово відрізняються між собою за домінуючими механізмами і правовими нормами захисту ІВ, рівнем міждержавного співробітництва з адміністративних питань інтелектуальної власності, ступенем диверсифікації інституційної структури її захисту, специфікою урегулювання пов'язаних з ІВ комерційних спорів тощо. Що стосується глобального рівня, то його формування відноситься ще до останньої чверті ХІХ ст. та знаменується укладенням цілої низки міжнародних договорів, котрі у своїй сукупності сформували розгалужений "каркас" системи наднаціонального правового регулювання питань у сфері інтелектуальної власності. Йдеться насамперед про Паризьку конвенцію з охорони промислової власності (1883 р.) та Бернську конвенцію з охорони літературних та художніх творів (1886 р.).

Так, Паризька конвенція, членами якої є на сьогодні понад 160 держав світу, вже у той далекий час не тільки інституціоналізувала міжнародні стандарти у сфері ІВ, але й забезпечила нівелювання транскордонних бар'єрів дії виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності та всеохоплюючий захист її прав на міжнародному рівні. Згідно Паризької конвенції держави зобов'язуються дотримуватися

принципів недискримінації з одночасним урахуванням специфіки національних режимів та пріоритетності, за яких країни володіють достатнім рівнем гнучкості своїх організаційно-економічних та інституційно-регуляторних дій щодо адаптації ухвалених на наднаціональному рівні режимів захисту прав ІВ відповідно до власних національних інтересів у цій сфері. Інакше кажучи, кожна країна користується правом виведення окремих, стратегічно важливих секторів національної економіки, з-під дії патентного захисту та визначення періоду дії охорони відповідних прав інтелектуальної власності [7, с. 186].

Своєю чергою, Бернська конвенція стала по суті першим у світовій історії уніфікованим міжнародним нормативно-правовим документом, який інституціоналізував на наднаціональному рівні уніфіковані стандарти у сфері захисту авторського права на літературні і художні твори. Варто додати, що дана конвенція містить так звані "відсільні норми", котрі спрямовані на усунення колізій національних законодавств у сфері захисту авторських прав на основі відсилання до правових норм держав, де потрібен захист, або ж до законодавств країн, де були зроблені перші публікації літературних і художніх творів. Таким чином, у 1893 р. Бернське та Паризьке бюро заснували міжнародну організацію під назвою Об'єднане міжнародне бюро з охорони інтелектуальної власності (штаб-квартира у м. Берні), яке стало по суті попередником Всесвітньої організації інтелектуальної власності [8, с. 3].

З-поміж інших, не менш важливих міжнародних угод у сфері захисту інтелектуальної власності, слід відзначити також Мадридську угоду про міжнародну реєстрацію знаків (1891 р.), Всесвітню конвенцію про авторське право (1952 р.), Міжнародну конвенцію про захист прав виконавців, виробників фонограм та мовних організацій (1961 р.), Міжнародну конвенцію з охорони нових сортів рослин (1961 р.), Договір про патентну кооперацію (1970 р.), Страсбурзьку угоду про міжнародну патентну класифікацію (1971 р.), Конвенцію про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм (1971 р.), Віденську угоду про встановлення міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків (1973 р.), Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури (1977 р.), Багатосторонню конвенцію з уникнення подвійного оподаткування роялті на об'єкти авторського права (1979 р.), Вашингтонський договір про інтелектуальну власність щодо інтегральних схем (1989 р.), Договір про міжнародну реєстрацію

аудіовізуальних творів (1989 р.), Договір ВОІВ з авторського права (1996 р.), Договір ВОІВ про виконання і фонограми (1996 р.), Договір про патентне право (2005 р.) та багато інших [9]. Як бачимо, усі чинні на сьогодні багатосторонні міжнародні договори у сфері захисту інтелектуальної власності, з одного боку, унормовують на глобальному рівні міжнародні системи та стандарти охорони різних її об'єктів, а з другого — інституціоналізують міжнародні класифікації ІВ та виконують допоміжні функції у її захисті.

Центральним інститутом захисту ІВ на глобальному рівні є Всесвітня організація інтелектуальної власності, під егідою якої в останні десятиліття було ухвалено велику кількість міжнародних угод, договорів і конвенцій щодо захисту об'єктів ІВ — винаходів, промислових зразків, торговельних знаків, корисних моделей. Важко переоцінити роль і значення ВОІВ і у царині формування глобальної політики у сфері ІВ; конвергенції чинних у державах національних систем її захисту; забезпеченні міждержавного обміну патентною інформацією; координуванні діяльності держав-учасниць і численних міжнародних союзів у царині захисту ІВ; обслуговуванні міжнародних заявників на предмет отримання ними прав на об'єкти промислової власності; наданні технічної, організаційної та консультаційної підтримки країнам-членам з питань захисту інтелектуальної власності; сприянні у вирішенні спорів у сфері ІВ між суб'єктами приватного права та ін. [10]. Так, саме Всесвітня організація інтелектуальної власності забезпечує на сьогодні динамічне розширення міжнародної патентної системи через реалізацію Договору про патентну кооперацію (англ. — Patent Cooperation Treaty — РСТ). Він забезпечує винахідникам та заявникам спрощену процедуру запитування патентної охорони та її отримання на основі подання однієї міжнародної заявки, яка замінює безліч національних заявок та за якою можна згодом вести відповідне діловодство у кожній із договірних держав-учасниць РСТ.

Завдяки зазначеним рисам Договір про патентну кооперацію забезпечує по суті єдину й загальноновизнану процедуру подачі заявок на патентування винаходів у будь-якій технологічній сфері у кожній з таких країн за умови, якщо вони є принципово новими, роблять вагомий внесок у науково-технічний прогрес та можуть бути використані у промисловості. Станом на тепер підписантами РСТ є 186 держав світу (або 96% їх загальної кількості), тоді як у 1997 р. — 94, а у 1978 р. — 20 [11, с. 10]. Як показують дані, подані на рис. 2, у групу Топ-5 країн за кількістю поданих заявок на патентування винаходів за системою РСТ у період 1979—2023 рр. входять США, Китай, Німеччина,

Японія та Респ. Корея, економічні суб'єкти яких подали сукупно понад 213 тис заявок у 2023 р. [12, с. 34].

Комплексний аналіз та оцінка ефективності чинних національних систем захисту прав інтелектуальної власності дає підстави стверджувати про найвищий рівень їх розвитку у державах-лідерах світового інноваційного поступу. Це засвідчує не тільки високий ресурсний потенціал цих країн щодо довгострокового утримання високих конкурентних позицій на глобальних ринках, але й виключну досконалість сформованого у їх національних економіках інституційно-регуляторного середовища реалізації правовідносин інтелектуальної власності відносно усіх її об'єктів.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи вищенаведене, маємо наголосити, що у процесі багаторічного співробітництва держав у сфері захисту ІВ була сформована міцна і диверсифікована нормативно-правова база у регулюванні даної сфери міжнародного науково-технологічного обміну. Результатом цього є досягнення максимального наднаціонального регламентування системи охорони промислової власності, авторських та суміжних прав на основі синергетичної дії по усьому світу відповідних міжнародних угод, їх об'єднання в єдину глобальну систему захисту прав інтелектуальної власності, а також значного спрощення усіх господарських операцій, пов'язаних з ринковим обігом результатів інтелектуальної та креативної діяльності.

Література:

1. Bonaglia D., Wunsch-Vincent S. Cross-border Payments for the Use of Intellectual Property (IP) surpass 1 trillion US Dollars in 2022, a record high. WIPO, June 28, 2024. URL: <https://www.wipo.int/en/web/global-innovation-index/w/blogs/2024/cross-border-payments-ip> (дата звернення 02.01.2025 р.).
2. Special 301 Report on Copyright Protection and Enforcement. Submitted January 30, 2024 To the United States Trade Representative by the International Intellectual Property Alliance. International Intellectual Property Alliance. 2024. URL: <https://www.iipa.org/files/uploads/2024/01/Final-PDF-for-Website-1.pdf> (дата звернення 06.01.2025 р.).
3. Сай Л. П., Юрчук Х. Г. Міжнародна торгівля контрафактною продукцією: структура та методи митного регулювання. Приазовський економічний вісник. 2021. Випуск 5 (28). С. 11—17. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/5_28_ukr/4.pdf (дата звернення 02.01.2025 р.).

4. Report of the Director General to the 2020 WIPO Assemblies Retrospective 2008-2020. WIPO. 2020. URL: <https://tind.wipo.int/record/42418?v=pdf> (дата звернення 02.01.2025 р.).

5. Report of the Director General to the 2021 WIPO Assemblies: IP for the Good of Everyone. WIPO. 2021. URL: <https://tind.wipo.int/record/44413?v=pdf> (дата звернення 02.01.2025 р.).

6. Annual Intellectual Property Report to Congress, March 2020. United States Intellectual Property Enforcement Coordinator. URL: https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/09/2019-IPEC-Annual-Report-March-2020_Redacted.pdf (дата звернення 02.01.2025 р.).

7. Пашков В. М. Проблеми застосування окремих положень Угоди TRIPS на фармацевтичному ринку. Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". 2013. № 4 (15). С. 184—195.

8. Скалецька З. Міжнародний захист права інтелектуальної власності в умовах воєнного стану. Академічні візії. 2022. Випуск 14. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/download/210/184/187> (дата звернення 06.01.2025 р.).

9. Список міжнародно-правових документів у галузі інтелектуальної власності. URL: <http://surl.li/uaewxn> (дата звернення 03.01.2025 р.).

10. Всесвітня організація інтелектуальної власності (BOIV). Постійне представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві. URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2610-wipo> (дата звернення 02.01.2025 р.).

11. Patent Cooperation Treaty Yearly Review 2023. The International Patent System. WIPO. 2023. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-901-2023-en-patent-cooperation-treaty-yearly-review-2023.pdf> (дата звернення 03.01.2025 р.).

12. Patent Cooperation Treaty Yearly Review 2024. The International Patent System. WIPO. 2024. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-901-2024-en-patent-cooperation-treaty-yearly-review-2024.pdf> (дата звернення 03.01.2025 р.).

References:

1. Bonaglia, D. and Wunsch-Vincent, S. (2024), "Cross-border Payments for the Use of Intellectual Property (IP) surpass 1 trillion US Dollars in 2022, a record high", available at: <https://www.wipo.int/en/web/global-innovation-index/w/blogs/2024/cross-border-payments-ip> (Accessed 2 Jan 2025).

2. International Intellectual Property Alliance (2024), "Special 301 Report on Copyright Pro-

tection and Enforcement. United States Trade Representative by the International Intellectual Property Alliance", available at: <https://www.iipa.org/files/uploads/2024/01/Final-PDF-for-Website-1.pdf> (Accessed 6 Jan 2025).

3. Sai, L, pp. and Yurchuk, Kh. H. (2021), "International trade in counterfeit products: structure and methods of customs regulation", *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 5 (28), pp. 11—17. available at: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/5_28_ukr/4.pdf (Accessed 3 Jan 2025).

4. WIPO (2020), "Report of the Director General to the 2020 WIPO Assemblies Retrospective 2008—2020", available at: <https://tind.wipo.int/record/42418?v=pdf> (Accessed 2 Jan 2025).

5. WIPO (2021), "Report of the Director General to the 2021 WIPO Assemblies: IP for the Good of Everyone", available at: <https://tind.wipo.int/record/44413?v=pdf> (Accessed 2 Jan 2025).

6. United States Intellectual Property Enforcement Coordinator (2020), "Annual Intellectual Property Report to Congress", available at: https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/09/2019-IPEC-Annual-Report-March-2020_Redacted.pdf (Accessed 2 Jan 2025).

7. Pashkov, V. M. (2013), "Problems of applying certain provisions of the TRIPS Agreement in the pharmaceutical market", *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho"*, vol. 4 (15), pp. 184—195.

8. Skaletska, Z. (2022), "International protection of intellectual property rights under martial law", *Akademichni vizii*, vol. 14. available at: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/download/210/184/187> (Accessed 6 Jan 2025).

9. wikipedia (2025), "List of international legal documents in the field of intellectual property", available at: <http://surl.li/uaewxn> (Accessed 3 Jan 2025).

10. Permanent Mission of Ukraine to the UN Office and other international organizations in Geneva (2025), available at: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2610-wipo> (Accessed 2 Jan 2025).

11. WIPO (2023), "Patent Cooperation Treaty Yearly Review 2023", The International Patent System, available at: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-901-2023-en-patent-cooperation-treaty-yearly-review-2023.pdf> (Accessed 3 Jan 2025).

12. WIPO (2024), "Patent Cooperation Treaty Yearly Review", The International Patent System, available at: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-901-2024-en-patent-cooperation-treaty-yearly-review-2024.pdf> (Accessed 3 Jan 2025).

Стаття надійшла до редакції 28.01.2025 р.